

ברכת ברקים ורעמים סימן רכז'

מיד כשרואה ברק – עומד ומברך : עושה מעשה בראשית.

מיד כששומע רעם – עומד ומברך : שכוחו וגבורתו מלא עולם.

אם עדיין לא התחיל לברך על הברק ונשמע גם רעם – מברך על שניהם יחד

עושה מעשה בראשית.

פירוט ההלכות - הועתק מספר פסקי תשובות

אך כאמור בשו"ע במ"א במשנ"ב וכל הפוסקים ברכה אחת פוטרת את שניהם, וגם ההמתנה לאחר ראיית הברק עד לשמיעת הרעם אינה הכרחית אלא כשיש ספק שמא הברקים באים מחמת חום. אבל ביום קר וגשום שאין כלל להסתפק בזה, אין צורך כלל להמתין עד לשמיעת הרעם, אלא מיד כשרואה הברק [תוך כדי שיעור דיבור שהוא 2-3 שניות] יברך עושה מעשה בראשית, ואחר כך בשמיעת הרעם יברך שכוחו וגבורתו מלא עולם.

ואם עדיין לא התחיל בברכת הברק עד שכבר התחיל לשמוע הרעם יברך עושה מעשה בראשית בלבד ופותר את שניהם. ואם בירך שכוחו וגבורתו זה גם טוב לפטור את שניהם.

ואם ממתין לאחר ראיית הברק עד לשמיעת הרעם [כגון כשמסתפק אם הוא ברק מהחום] יברך רק ברכה אחת, ועדיף שברכה זו תהיה ברכת עושה מעשה בראשית, ויכוין לפטור את הברק והרעם.

נטהרו השמים : מברך שוב, והכוונה שנטהרו מענני גשם, ועננים גבוהים הנקראים ענני נוצה שאינם מורידים גשם אינם בכלל.

שמע שירד היום גשם שוב : יכוין שיוצא בברכותיו עד שיטהרו השמים. [פסקי תשובות]

[משנ"ב מי שבברכת עושה מעשה בראשית נתכוין להדיא לפטור גם את הרעם שבא אחריו כשעדיין לא שמע רעם - עיין בברכ"י שהסתפק בזה.]

לא ישן כל הלילה : ספק ברכות להקל ולא יברך.

ראיה : כל שרואה את הבזק האור של הברק מברך, אע"פ שלא ראה את מראה הברק עצמו בין העננים. [מנחת שלמה ח"ב סי' ד' אות לד'. ועוד]

עמידה : המדקדקים עומדים בברכות השבח וההודאה.

הברכות וזמנם

מ"ב ס"ק ה' אמנם באמת שייך כל אחת מהברכות על שניהם, ועל כן אם שמע ברק ורעם כאחד מברך ברכה אחת, דהיינו עושה מעשה בראשית על שניהם, ואם בירך שכוחו וגבורתו גם כן יוצא, ואם לא היו תכופים זה אחר זה מברך תחילה על הברק [שהוא מתראה תחילה לעין האדם] עושה מעשה בראשית, ואחר כך על הרעם שכוחו וגבורתו וכו'.

ואף על פי שתוך כדי ברכתו על הברק כבר התחיל לשמוע את הרעם, אפילו אם הוא עדיין בתחילת הברכה, יסיים הברכה על הברק, ואחר כך אם הוא עדיין תוך כדי דיבור לגמר שמיעת הרעם יברך על הרעם.

אבל אם עדיין לא התחיל לברך על הברק וכבר שומע הרעם - מברך ברכה אחת על שניהם וכמבואר במשנ"ב.

ובקרב ההמונים נשתרש מנהג של טעות שכשרואים את הברק ממתניים עד לשמיעת הרעם, ואחר כך מברכים שני ברכות זה אחר זה עושה מעשה בראשית ושכוחו וגבורתו, וברכת שכוחו וגבורתו היא ברכה לבטלה, שהרי יוצא ידי חובתו בברכת עושה מעשה בראשית גם על הברק וגם על הרעם. ועוד שמראית הברק עד שהשתהה לברך עבר כדי דיבור.

וטעות זה נשתרש כי סוברים שחייבים להמתין לאחר ראית הברק עד לאחר שמיעת הרעם כדי לוודא שאינו ברק ערטילאי הבא מחמת חום, ועוד סוברים בטעות שאין ברכת שכוחו וגבורתו פותר הברק ואין ברכת עושה מעשה בראשית פותר הרעם.